Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

18. märts 2021 *

Apellatsioonkaebus – Keelatud kokkulepped – Terasabrasiivide Euroopa turg – Osalemine kahepoolsetes ja mitmepoolsetes kontaktides, mille eesmärk on hindade kooskõlastamine kogu Euroopa Majanduspiirkonnas – „Hübriidmenetlus“, mis viis kokkuleppeotsuse tegemiseni ja seejärel otsuse tegemiseni tavapärases menetluses – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 41 – Euroopa Komisjoni erapooletuse kohustus – Artikkel 48 – Süütuse presumptsioon – Põhjendamiskohustus – Üks ja vältav rikkumine – Rikkumise kestus – Võrdne kohtlemine – Täielik pädevus

Kohtuasjas C-440/19 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 6. juunil 2019 esitatud apellatsioonkaebus,

Pometon SpA, asukoht Maerne di Martellago (Itaalia), esindajad: *avvocati* E. Fabrizi, V. Veneziano ja A. Molinaro,

apellant,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: P. Rossi ja T. Vecchi, hiljem P. Rossi ja C. Sjödin,

kostja esimeses kohtuastmes,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president M. Vilaras, kohtunikud N. Piçarra, D. Šváby, S. Rodin ja K. Jürimäe (ettekandja),

kohtujurist: G. Hogan,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

olles 8. oktoobri 2020. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

otsuse

1 Pometon SpA palub tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse Pometon *vs.* komisjon (T-433/16, edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“, EU:T:2019:201), millega see kohus tühistas komisjoni 25. mai 2016. aasta otsuse C(2016) 3121 final ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum AT.39792 – Terasabrasiivid; edaspidi „vaidlusalune otsus“) artikli 2 ning määras Pometoni trahvi summaks 3 873 375 eurot.

Õiguslik raamistik

2 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (ELT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 7 lõikes 1 on sätestatud:

„Kui komisjon kaebuse põhjal või omal algatusel leiab, et [ELTL] artiklit [101] või [102] rikutakse, võib ta otsusega nõuda asjaomastelt ettevõtjatelt või ettevõtjate ühendustelt sellise rikkumise lõpetamist. […]“

3 Selle määruse artikli 23 lõiked 2 ja 3 näevad ette:

„2. Komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu:

a) rikuvad [ELTL] artiklit [101] või [102]; või

[…]

Ühegi rikkumises osalenud ettevõtja ja ettevõtjate ühenduse puhul ei tohi trahv ületada 10% selle eelmise majandusaasta kogukäibest.

[…]

3. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse nii rikkumise raskust kui ka kestust.“

4 Nimetatud määruse artiklis 31 on sätestatud:

„Euroopa Kohtul on täielik pädevus läbi vaadata otsused, millega komisjon on määranud trahvid või karistusmaksed. Euroopa Kohus võib määratud trahvi või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada.“

5 Suuniste määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 punkti a kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (ELT 2006, C 210, lk 2; edaspidi „trahvide arvutamise suunised“) punktides 9–35 on esitatud trahvide määramise üldmeetod.

6 Trahvide arvutamise suuniste punktis 37 on sedastatud:

„Kuigi käesolevates suunistes kirjeldatakse trahvide määramise üldmeetodit, võib konkreetse juhtumi eripäradest või teataval tasemel hoiatava mõju tagamisest tingituna olla õigustatud nimetatud meetodist või punktis 21 sätestatud piiridest loobumine.“

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

7 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 1–21 esitas Üldkohus vaidluse tausta. Käesoleva menetluse vajadustest lähtudes võib need kokku võtta järgmiselt.

8 Pometon on Itaalia äriühing, mis on spetsialiseerunud metallitöötlusele. Ta tegutses terasabrasiivide turul kuni 16. maini 2007, mil ta võõrandas selles sektoris tegutseva osa oma ettevõttest ühele oma konkurentidest, Prantsuse äriühingule Winoa SA.

9 Terasabrasiivid on lahtised terasosakesed, mis on kas ümmargused (terashaavlid) või teravaservalised (terasepuru) ning mida kasutatakse peamiselt terase-, auto-, metallurgia-, naftakeemia- ja kivilõikamistööstuses. Neid toodetakse terase vanametalli jääkidest.

10 Vaidlustatud otsuses leidis komisjon, et ajavahemikul 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007 osales Pometon kas otse või oma esindajate või oma kahe tütarettevõtja, Pometon España SA ja Pometon Deutschland GmbH esindajate kaudu kartellis, mis seisnes kokkulepetes või kooskõlastatud tegevuses nelja ettevõtjaga – Ameerika kontsern Ervin Industries Inc. (edaspidi „Ervin“), Winoa ning kaks Saksa äriühingut MTS GmbH ja Würth GmbH – ning mille peamine eesmärk oli kooskõlastada terasabrasiivide hindu kogu Euroopa Majanduspiirkonnas (EMP).

Uurimisetapp ja menetluse algatamine

11 Pärast seda, kui Ervin esitas taotluse kaitseks trahvide eest vastavalt komisjoni teatisele, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (ELT 2006, C 298, lk 17), ja pärast seda, kui komisjon oli andnud sellele ettevõtjale tingimusliku kaitse trahvide eest, viis see institutsioon 15.–17. juunil 2010 läbi ette teatamata kontrollid mitme abrasiivide tootja, sealhulgas Pometoni ja tema tütarettevõtjate ruumides. Lõpuks saatis komisjon mitu teabenõuet ettevõtjatele, kes tema arvates olid kartellis osalenud.

12 16. jaanuaril 2013 algatas komisjon Ervini, Winoa, MTSi, Würthi ja Pometoni suhtes komisjoni 7. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 773/2004, mis käsitleb [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaste menetluste teostamist komisjonis (ELT 2004, L 123, lk 18; ELT eriväljaanne 08/03, lk 81), artikli 2 kohaselt menetluse, mis on ette nähtud määruse nr 1/2003 artikli 11 lõikes 6. Määruse nr 773/2004 artikli 10a lõike 1 kohaselt kehtestas komisjon neile tähtaja, mille jooksul nad võisid kirjalikult teatada, kas nad on valmis osalema kokkuleppe sõlmimise arutelus.

Uurimismenetlus ja kokkuleppeotsus

13 Viis väidetavas kartellis osalejat väljendasid oma soovi osaleda kokkuleppe sõlmimise arutelus. 2013. aasta veebruarist kuni detsembrini toimus kolm vooru kahepoolseid kohtumisi komisjoni ja kartelli osaliste vahel, mille käigus tutvustati vastuväiteid ja neid põhistavaid tõendeid. Komisjon teavitas iga kartelli osalist teda puudutava võimaliku trahvisumma vahemikust.

14 2014. aasta jaanuaris esitasid asjaomased ettevõtjad, välja arvatud Pometon, kes otsustas sellest menetlusest loobuda, oma ettepanekud kokkuleppe sõlmimiseks ettenähtud tähtaja jooksul.

15 13. veebruaril 2014 esitas komisjon ülejäänud neljale väidetavas kartellis osalenule vastuväiteteatise. 2. aprillil 2014 võttis komisjon määruse nr 1/2003 artiklite 7 ja 23 alusel nende suhtes vastu kokkuleppeotsuse C(2014) 2074 final (edaspidi „kokkuleppeotsus“).

Vaidlusalune otsus

16 3. detsembril 2014 esitas komisjon Pometonile vastuväiteteatise.

17 25. mail 2016 võttis komisjon määruse nr 1/2003 artiklite 7 ja 23 alusel vastu vaidlusaluse otsuse.

18 Selles otsuses järeldas komisjon sisuliselt, et Pometon ja ülejäänud kartelli osalised olid kartelli esimese osa raames kehtestanud ühtse arvutusmudeli, mille alusel arvutada abrasiivide hinnale lisatavat kooskõlastatud lisatasu, mis põhines vanametalli hinnaindeksitel (edaspidi „vanametalli lisatasu“). Kartelli teise osa raames olid nad samal ajal kokku leppinud tegevuse kooskõlastamises seoses abrasiivide müügihinnaga konkreetsete klientide puhul, kohustudes eelkõige mitte konkureerima hinnaalandusi tehes (vaidlusaluse otsuse põhjendused 32, 33, 37 ja 57).

19 Komisjon leidis, et see rikkumine oli ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 üks ja vältav rikkumine. Kõik osaliste konkurentsivastased kokkulepped puudutasid samade toodete hindade kooskõlastamisi ning hõlmasid samadel tingimustel kogu rikkumise ajavahemikku 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007. Samuti olid rikkumises osalenud ettevõtjad ja isikud, kes nende nimel tegutsesid, olulises osas kattuvad (vaidlusaluse otsuse põhjendused 107 ja 166).

20 Järelikult oli komisjoni hinnangul sellise kartelli eesmärk piirata konkurentsi viisil, mis avaldas olulist mõju liikmesriikide ning EMP lepingu osaliste vahelisele kaubandusele (vaidlusaluse otsuse põhjendused 142 ja 154).

21 Komisjon leidis, et Pometon osales kartellis alates 3. oktoobrist 2003, ning, tuginedes asjaolule, et Pometon ei olnud sellest kartellist formaalselt väljunud, leidis, et selle ettevõtja osalus kartellis oli väldanud kuni 16. maini 2007, s.o kuupäevani, millal Pometon müüs oma abrasiivide sektoris tegutseva üksuse Winoale (vaidlustatud otsuse põhjendused 160 ja 166).

22 Juhindudes trahvide arvutamise suunistest, kinnitas komisjon Pometonile määratava trahvi põhisummaks 16% Pometoni müügikäibest EMP riikide turgudel 2006. aastal, st viimasel täisaastal, mil Pometon kõnealuses rikkumises osales.

23 See määr saadi nii, et põhimäära 15% suurendati 1% võrra, et võtta arvesse asjaolu, et rikkumise geograafiline ulatus hõlmas kogu EMPd (vaidlustatud otsuse põhjendused 214–216). Põhisumma muutuvat osa suurendati seejärel täiendava summaga 16%, mille eesmärk oli hoida ära ettevõtjate igasugune soov sõlmida hindade kooskõlastamise kokkuleppeid (vaidlusaluse otsuse põhjendus 220).

24 Selliselt arvutatud põhisummat raskendavate asjaoludega seoses ei suurendatud. Seevastu vähendati Pometonile määratud summat 10% kergendavate asjaolude tõttu, kuna ta osales kartelli teises osas teistest ettevõtjatest väiksemas ulatuses (vaidlusaluse otsuse põhjendus 225).

25 Lõpuks kohandas komisjon vastavalt trahvide arvutamise suuniste punktile 37 trahvi kohandatud põhisummat (vaidlusaluse otsuse põhjendused 228–231), vähendades seda 60%.

26 Neid asjaolusid arvestades tuvastas komisjon vaidlusaluse otsuse artiklis 1, et Pometon on rikkunud ELTL artikli 101 lõiget 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, osaledes ajavahemikul 3. oktoobrist 2003 kuni 16. maini 2007 ühes ja vältavas rikkumises, mis hõlmas kogu EMPd ja mis puudutas hindade kooskõlastamist terasabrasiivide sektoris.

27 Otsuse artiklis 2 määras komisjon Pometonile selle rikkumise eest trahvi summas 6 197 000 eurot.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

28 Üldkohtu kantseleisse 3. augustil 2016 saabunud hagiavalduses palus Pometon vaidlusaluse otsuse tühistada ja teise võimalusena talle määratud trahvi summat vähendada.

29 Pometon esitas Üldkohtus viis väidet.

30 Esimese väite kohaselt on rikutud menetluse erapooletuse põhimõtet, süütuse presumptsiooni põhimõtet ja kaitseõigusi, kuna komisjon omistas apellandile konkreetse käitumise juba kokkuleppeotsuses, tuvastades seega juba ette talle hiljem vaidlusaluses otsuses süüks pandud käitumise.

31 Teises väites märkis Pometon, et rikutud on ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, et esitatud põhjenduskäik on ebapiisav ja vastuoluline ning et rikutud on kaitseõigusi ja tõendamiskoormise jaotamise eeskirju, sest komisjon pani hagejale ilma tõenditeta süüks osalemist väidetavas kartellis, milles viimane tegelikult kunagi ei osalenud.

32 Kolmanda väite kohaselt on rikutud ELTL artiklit 101 ja EMP lepingu artiklit 53, kuna komisjon leidis, et kartell kujutas endast eesmärgil põhinevat konkurentsipiirangut.

33 Neljanda väitega vaidlustas Pometon kartellis osalemise kestuse ja viitas aegumisele.

34 Lõpuks viitas Pometon trahvi tühistamise või vähendamise nõude põhjendamiseks esitatud viiendas väites põhjendamiskohustuse ning proportsionaalsuse ja võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumisele seoses trahvi põhisumma erakorralise kohandamisega, mida komisjon tegi trahvide arvutamise suuniste punkti 37 alusel.

35 Vaidlustatud kohtuotsusega lükkas Üldkohus neli esimest väidet tagasi, kuid nõustus viienda väitega.

36 Seetõttu tühistas Üldkohus vaidlusaluse otsuse artikli 2 ja määras Pometonile määratud trahviks 3 873 375 eurot, jättes hagi ülejäänud osas rahuldamata.

Apellatsioonimenetluse poolte nõuded

37 Pometon palub Euroopa Kohtul:

– esimese võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus ning vaidlusalune otsus;

– teise võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus osas, milles Üldkohus ei leidnud, et Pometon oli lõpetanud vaidlusaluses kartellis osalemise 18. novembrist 2005 kuni 20. märtsini 2007, ning sellest tulenevalt vähendada talle määratud trahvi summat, ning igal juhul seda summat vähendada, ja

– jätta esimese astme ja apellatsioonmenetluse kohtukulud komisjoni kanda.

38 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta hagi osaliselt vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja osaliselt põhjendamatuse tõttu rahuldamata ning

– mõista kohtukulud välja Pometonilt.

Apellatsioonkaebus

39 Pometon esitab apellatsioonkaebuse põhjendamiseks neli väidet. Esimese väite kohaselt rikkus Üldkohus õigusnormi, kuna ta ei järeldanud, et komisjon rikkus menetluse erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni. Teine ja kolmas väide puudutavad kõigepealt tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni käsitlevate normide väära kohaldamist ning seejärel vaidlustatud kohtuotsuse vastuolulisi või ebapiisavaid põhjendusi, mis puudutavad vastavalt selle ettevõtja osalemist kartelli esimeses osas ja tema kartellis osalemise kestust. Neljas väide puudutab võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist ja vaidlustatud kohtuotsuse väidetavalt vastuolulist või ebapiisavat põhjendamist Pometonile määratud trahvisumma kindlaksmääramise osas.

Esimene väide

Poolte argumendid

40 Esimeses väites leiab Pometon sisuliselt, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 63–103 õigusnormi, kui ta leidis, et komisjon ei rikkunud vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisega erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni, nagu neid on tõlgendatud kohtupraktikas, eelkõige Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsuses Karaman *vs.* Saksamaa (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) ja Üldkohtu 10. novembri 2017. aasta kohtuotsuses Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795).

41 Pometon on seisukohal, et vastupidi sellele, mida Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, on vaidlusalune otsus õigusvastane, kuna komisjon pani talle süüks konkreetse rikkumise juba alates kokkuleppeotsuse vastuvõtmisest, nagu nähtub selle kokkuleppeotsuse põhjendustest 26, 28, 29, 31 ja 36–38. Ta leiab, et neil asjaoludel ei saanud see institutsioon vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluses anda erapooletut hinnangut.

42 Esimesena ei saa vaidlustatud kohtuotsuse punktides 65 ja 76 mainitud asjaolu – mis on väär –, et komisjon välistas kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses sõnaselgelt Pometoni süü, vältida vääritimõistmist seoses Pometoni vastutusega. Lisaks erineb käesolev kohtuasi selles küsimuses Üldkohtu 10. novembri 2017. aasta kohtuotsusest Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795).

43 Teisena leiab Pometon, et kuna Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 79, 81 ja 83, et komisjon tegutses kooskõlas EIK 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsusega Karaman *vs.* Saksamaa (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310), siis eiras ta kõnealuse kohtuotsuse punktis 64 esitatud kriteeriume. Nende kriteeriumide kohaselt oleks süütuse presumptsiooni järgimiseks pidanud viited Pometonile olema kokkuleppeotsuse adressaatide süü hindamiseks vajalikud või vältimatud. Käesoleval juhul see aga nii ei olnud ja Üldkohus nõustus võtma arvesse viiteid, mis võivad „olla objektiivselt tarvilikud“ või mis „on suunatud üksnes [kokkuleppemenetluses osalenud poolte] vastutuse kindlaks tegemisele“.

44 Täpsemalt, esiteks puudutab kokkuleppeotsuse punktis 31 tehtud komisjoni järeldus, et kontaktid Pometoniga jätkusid kuni 16. maini 2007, üksnes Pometonile omistatavat vastutust ega ole teiste kartellis osalejate süü hindamisel asjakohane. Kuna Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89, et selle järeldusega piirdus komisjon üksnes kartelli ajalise arengu täpsustamisega ja kuna kokkuleppemenetluses osalenud ülejäänud ettevõtjad möönsid, et nad osalesid kartellis kuni 2010. aastani, väidab Pometon, et selle asjaolu mainimine ei olnud hädavajalik. Lisaks, kui komisjon soovis viidata Pometoni tegevuse üleandmisele Winoale, oleks piisanud viitest sellele üleandmisele.

45 Lisaks tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89 samuti, et kokkuleppeotsuse punktis 31 Pometonile viitamise „eesmärk ei ole järeldada [Pometoni] vastutust rikkumise eest“. Pometon väidab sellega seoses, et EIK 27. veebruari 2014. aasta otsuse Karaman *vs.* Saksamaa (CE:ECHR:2014:0227JUD001710310) punktidest 41 ja 65 tuleneb, et süütuse presumptsiooni on rikutud, kui otsuse põhjendused annavad alust arvata, et komisjon pidas asjaomast isikut süüdi või et selline viide tekitas kahtlusi seoses võimaliku eelarvamusega süü suhtes.

46 Teiseks ei ole samal põhjusel asjakohane ka vaidlustatud kohtuotsuse punktis 81 esitatud kinnitus, et viited Pometonile, mida on mainitud ainult kokkuleppeotsuse punktis 4 „Sündmuste kirjeldus“, „ei sisalda mingit õiguslikku hinnangut selle ettevõtte tegevusele“. Lisaks on see väär, kuna komisjon ei viidanud üksnes Pometonile omistatavatele teatud asjaoludele, vaid kvalifitseeris tema tegevuse otsuse punktis 29 „kokkuleppeks“ või kartelliks. Lisaks meenutab Pometon, et 10. novembri 2017. aasta kohtuotsuses Icap jt *vs.* komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795) leidis Üldkohus, et komisjon rikkus süütuse presumptsiooni sellega, et kokkuleppeotsuses mainiti kolmandat isikut, hoolimata asjaolust, et vaidlustatud lõigud asuvad otsuse selles osas, mis puudutab faktiliste asjaolude ülevaadet, ja need ei sisalda õiguslikku kvalifikatsiooni ELTL artikli 101 lõike 1 seisukohast.

47 Kolmandaks omistas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 83 põhjendamatut tähtsust asjaolule, et viited Pometonile põhinesid faktilistel asjaoludel, mida tunnustasid neli ettevõtjat, kes olid kokkuleppe vastu võtnud. Üldkohus püüdis seega põhjendada kokkuleppeotsuse sisu, kinnitades, et selles esitatakse kokkuleppe sõlmimise ettepaneku sisu, mille olid allkirjastanud pooled, kes nõustusid kokkuleppe sõlmima. Pometon väidab, et need ettepanekud pärinesid tegelikult komisjonilt. Lisaks nähtub komisjoni eelotsus tema suhtes selgelt nende ettepanekute sõnastusest, milles Pometonile omistatud tegevus on kvalifitseeritud „kartelliks“ ja „konkurentsivastaseks kontaktideks“.

48 Pometon täpsustab sellega seoses oma repliigis, et tema argumendid kokkuleppe sõlmimise ettepanekute kohta on Üldkohtu hinnanguid arvestades vajalikud ja neid ei saa seega pidada vastuvõetamatuks.

49 Komisjon väidab enda kaitseks, et see väide on vastuvõetamatu osas, milles vaidlustatakse haldusmenetluse faktilistele asjaoludele antud hinnangut eesmärgiga, et Euroopa Kohus hindaks uuesti sisuliselt väidet, mille kohta Üldkohus on juba otsuse teinud, ja kuna selles esitatakse uusi etteheiteid, mida esimeses kohtuastmes ei esitatud. Igal juhul on see väide põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Vastuvõetavus*

50 Tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ainult Üldkohus pädev tuvastama ja hindama fakte ning põhimõtteliselt uurima tõendeid, millele ta nende faktide tuvastamisel tugineb. Nimelt, kui vastavad tõendid on kogutud nõuetekohaselt, kui on järgitud õiguse üldpõhimõtteid ning tõendamiskohustust ja tõendite kogumist puudutavaid menetlusnorme, on üksnes Üldkohus pädev hindama talle esitatud tõendite tõenduslikku väärtust. See hinnang ei ole seega iseenesest õigusküsimus, mida Euroopa Kohus saaks kontrollida, välja arvatud juhul, kui tegemist on tõendite moonutamisega (12. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Timab Industries ja CFPR *vs.* komisjon, C-411/15 P, EU:C:2017:11, punkt 153).

51 Apellatsioonimenetluses piirdub Euroopa Kohtu pädevus seega esimeses kohtuastmes arutatud väidetele ja argumentidele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega. Seetõttu ei saa lubada poolel esitada esimest korda Euroopa Kohtus väiteid ja argumente, mida ta ei ole esitanud Üldkohtus (vt selle kohta 8. novembri 2016. aasta kohtuotsus BSH *vs.* EUIPO, C-43/15 P, EU:C:2016:837, punkt 43, ja 19. detsembri 2019. aasta kohtuotsus HK *vs.* komisjon, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, punkt 26).

52 Lõpuks, kuigi apellatsioonkaebus on vastuvõetamatu, kui see piirdub Üldkohtule juba esitatud väidete ja argumentide kordamisega, siis seevastu juhul, kui apellant vaidlustab liidu õiguse tõlgendamise või kohaldamise Üldkohtu poolt, võib esimeses kohtuastmes analüüsitud õigusküsimusi apellatsioonimenetluses uuesti arutada. Kui apellandil ei oleks võimalik oma apellatsioonkaebuses tugineda Üldkohtus juba esitatud väidetele ja argumentidele, kaotaks apellatsioonimenetlus osaliselt oma mõtte (vt selle kohta 12. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus Timab Industries ja CFPR *vs.* komisjon, C-411/15 P, EU:C:2017:11, punktid 154 ja 155 ning seal viidatud kohtupraktika).

53 Käesoleval juhul leiab Pometon oma esimeses väites, et Üldkohus rikkus mitut õigusnormi, kui ta ekslike kriteeriumide alusel tegi otsuse väite kohta, mis puudutas erapooletuse kohustuse põhimõtte ja süütuse presumptsiooni rikkumist.

54 Vastupidi komisjoni väidetele puudutab see väide õigusküsimusi, mida võib apellatsioonimenetluses kontrollida.

55 Nagu komisjon õigesti märgib, esitab Pometon esimese väite põhjendamiseks apellatsiooniastmes siiski uue argumendi, mis käsitleb komisjoni poolt kokkuleppe sõlmimise ettepanekute ja nende tagajärgede ettevalmistamist, ehkki ta oleks saanud sellele Üldkohtus tugineda. Käesoleva kohtuotsuse punktis 51 meenutatud kohtupraktika kohaselt ei ole see argument vastuvõetav.

56 Järelikult on esimene väide vastuvõetav osas, milles see ei puuduta nimetatud argumenti.

– *Sisulised küsimused*

57 Esimeses väites märgib Pometon, et Üldkohus rikkus õigusnorme, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, et nii komisjoni poolt kokkuleppeotsuse koostamisel võetud sõnastuslike ettevaatusabinõudega kui ka sisu poolest ei saa selles otsuses esinevaid vaidlusaluseid viiteid Pometonile pidada kaudseks tõendiks selle kohta, et komisjon ei ole näidanud hageja suhtes üles erapooletust, ega seega ka süütuse presumptsiooni rikkumisest tema suhtes vaidlusaluses otsuses.

58 Sellega seoses tuleb meenutada, et komisjon on kohustatud haldusmenetluses austama asjaomaste ettevõtjate põhiõigusi. Nende hulgas on Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artiklis 41 sätestatud õigus heale haldusele, mille kohaselt on igaühel õigus muu hulgas sellele, et liidu institutsioonid käsitleksid tema küsimusi erapooletult. See erapooletuse nõue hõlmab esiteks subjektiivset erapooletust, mis tähendab, et asjasse puutuva institutsiooni ükski liige, kes küsimusega tegeleb, ei tohi väljendada oma erapoolikust või isiklikke eelarvamusi, ning teiseks objektiivset erapooletust, mis tähendab, et institutsioon peab pakkuma piisavaid tagatisi, et välistada selles suhtes põhjendatud kahtlusi (vt selle kohta 11. juuli 2013. aasta kohtuotsus Ziegler *vs.* komisjon, C-439/11 P, EU:C:2013:513, punktid 154 ja 155).

59 Erapooletuse põhimõtet, mis kuulub hea halduse õiguse alla, tuleb eristada süütuse presumptsiooni põhimõttest, mida asjaomaste rikkumiste laadi ning nendega seotud karistuste laadi ja raskust arvestades kohaldatakse menetlustes, mis on seotud ettevõtjate suhtes kohaldatavate konkurentsieeskirjade rikkumisega ja mille tagajärjel võidakse määrata trahve või karistusmakseid (8. juuli 1999. aasta kohtuotsus Hüls *vs.* komisjon, C-199/92 P, EU:C:1999:358, punkt 150, ja 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 73).

60 Nimelt on süütuse presumptsioon liidu õiguse üldpõhimõte, mis on nüüd sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 48 lõikes 1 (22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Selgitustest harta artikli 48 kohta ilmneb, et see artikkel vastab Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõigetele 2 ja 3. Sellest tuleneb, et harta artikli 52 lõike 3 kohaselt tuleb EIÕK artikli 6 lõikeid 2 ja 3 harta artikli 48 tõlgendamisel minimaalse kaitsetasemena arvesse võtta (5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon), C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 41).

62 Neil asjaoludel tuleb meenutada, et süütuse presumptsiooni on eiratud, kui süüdistatavat puudutavas kohtulahendis või ametlikus avalduses, mis on tehtud ilma lõplikult süüdi mõistmata, on selge avaldus, mille kohaselt on asjaomane isik kõnealuse süüteo toime pannud. Selles kontekstis tuleb rõhutada nende väljendite olulisust, mida kohtuasutused kasutavad, ja erilisi asjaolusid, millistel need avaldused on tehtud, ning kõnealuse menetluse liiki ja konteksti (vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon), C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 43, vt selle kohta ka EIK 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Karaman *vs.* Saksamaa, CE:ECHR:20140227JUD001710310, punkt 63).

63 Niisiis tuleb keerulistes kriminaalmenetlustes, kus on mitu kahtlustatavat, kelle üle ei ole võimalik kohut mõista koos, pädeval kohtul mõnikord kohtualuste süü hindamiseks tingimata viidata selliste kolmandate isikute osalemisele, kelle suhtes võib-olla tehakse otsus hiljem. Siiski, kui neid kolmandaid isikuid puudutavad asjaolud tuleb lisada, siis tuleb asjaomasel kohtul vältida enama teabe avaldamist, kui on nende isikute õigusliku vastutuse analüüsimiseks vaja, kelle suhtes ta parajasti lahendit teeb. Lisaks tuleb kohtulahendite põhistus koostada sõnastuses, mis võimaldab vältida kolmandate asjasse puutuvate isikute süü suhtes potentsiaalset ennatlikku hinnangut, mis võiks kahjustada nende vastu esitatavate süüdistuste õiglast analüüsi (vt selle kohta 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon), C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 44; vt selle kohta ka EIK 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsus Karaman *vs.* Saksamaa, CE:ECHR:20140227JUD001710310, punktid 64 ja 65).

64 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punkte 59–61, on süütuse presumptsiooni käsitlev kohtupraktika, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktides 62 ja 63, *mutatis mutandis* asjakohane siis, kui komisjon võtab ühe ja sama kartellikokkuleppe kohta kahe erineva menetluse tulemusel vastu kaks järjestikust otsust, millel on erinevad adressaadid, st esiteks otsuse, mis tehti kokkuleppemenetluse tulemusel ja mis on adresseeritud ühele kokkuleppe sõlminud ettevõtjatele, ja teiseks tavapärases menetluses tehtud otsuse, mis on adresseeritud kartellis osalenud teistele ettevõtjatele.

65 Niisugusel juhul, mida nimetatakse „hübriidmenetluseks“, mille tulemusel võetakse vastu järjestikused otsused, võib nimelt olla objektiivselt vajalik, et komisjon käsitleks kokkuleppemenetlust lõpetavas otsuses teatud asjaolusid ja tegevust, mis puudutavad väidetavas kartellis osalejaid, kelle suhtes toimub tavapärane menetlus. Käesoleva kohtuotsuse punktides 62 ja 63 viidatud kohtupraktikat arvestades peab komisjon siiski järgima kokkuleppemenetlust lõpetavas otsuses süütuse presumptsiooni nende ettevõtjate suhtes, kes on keeldunud kokkuleppest ja kelle suhtes on algatatud tavapärane menetlus.

66 Selleks et kontrollida, kas komisjon järgis süütuse presumptsiooni, peab liidu kohus analüüsima otsust, millega lõpetatakse kokkuleppemenetlus, ja selle põhjendusi tervikuna ning arvestades selle vastuvõtmise konkreetseid asjaolusid. Igasugune sõnaselge viide selle otsuse teatud lõikudes väidetava kartelli teiste osaliste vastutuse puudumisele kaotaks oma mõtte, kui otsuse muid lõike võiks mõista nende vastutuse ennatliku väljendusena (vt analoogia alusel 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon), C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 46).

67 Seda kohtupraktikat arvestades tuleb kontrollida, kas vastab tõele Pometoni väide, et Üldkohus on õigusnormi rikkunud talle esitatud esimese väite hindamisel, mis käsitles seda, et komisjon oli rikkunud erapooletuse põhimõtet ja süütuse presumptsiooni.

68 Sellega seoses tuleb märkida, et Üldkohus kontrollis vaidlustatud kohtuotsuses sisuliselt esiteks seda, kas komisjon võttis kokkuleppeotsuses piisavalt sõnastuslikke ettevaatusabinõusid, et vältida enneaegset hinnangut Pometoni kartellis osalemise kohta, ja teiseks, kas kokkuleppeotsuses esinevad viited Pometonile olid vajalikud.

69 Esimesena, mis puudutab sõnastuslikke ettevaatusabinõusid, siis leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 65 ja 76, et komisjon välistas eelkõige kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses sõnaselgelt menetluse selles staadiumis Pometoni süü, rõhutades, et see otsus on suunatud üksnes neljale kokkuleppemenetluses osalenud ettevõtjale ning et Pometoniga seotud asja menetletakse edaspidi eraldi võistlevas menetluses.

70 Üldkohus märkis selle kohtuotsuse punktides 67, 81 ja 82 veel, et kokkuleppeotsuse põhjendustes ei olnud ühtegi õiguslikku kvalifikatsiooni Pometoni puudutavatele faktilistele asjaoludele, mida mainiti üksnes selle otsuse punktis 4 „Sündmuste kirjeldus“, ja et selle otsuse punktis 2.25 ei olnud Pometoni nimetatud kui ettevõtjat, kes osales kokkuleppemenetluses ja kes oli selle otsuse adressaat, vaid kui ettevõtjat, kes oli väidetava kartelli osalejate suhtes algatatud uurimismenetluse objekt.

71 Pometoni argumendid ei tõenda, et nende hinnangute puhul on rikutud õigusnormi.

72 Kõigepealt, mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 42 kokkuvõtlikult esitatud Pometoni argumente, siis tuleb märkida, et isegi kui oletada, et Pometon soovis tugineda sellele, et Üldkohus on valesti tõlgendanud kokkuleppeotsuse 4. joonealust märkust ja seega seda otsust moonutanud, ei saa sellise argumendiga nõustuda.

73 Kuigi on tõsi, et selles joonealuses märkuses ei ole sõnaselgelt märgitud, et Pometoni vastutus väidetavas kartellis on välistatud, on selles siiski üheselt märgitud, et Pometon ei ole kokkuleppeotsuse adressaat, et tema suhtes on algatatud eraldi menetlus ja et kokkuleppeotsuses sisalduvaid viiteid Pometonile kasutatakse üksnes teiste kartelliosaliste vastutuse tuvastamiseks. Seega ei ole Üldkohus seda joonealust märkust valesti tõlgendanud, kui ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 65 kinnitas, et komisjon on selles joonealuses märkuses Pometoni süü välistanud, kusjuures olgu meenutatud, et Üldkohus pidas vajalikuks täpsustada, et see välistamine toimus üksnes „selles menetluse staadiumis“.

74 Neil asjaoludel ei saa nõustuda ka Pometoni argumendiga, et sisuliselt rikkus Üldkohus õigusnormi, kui ta leidis, et kokkuleppeotsuse 4. joonealuses märkuses Pometoni süü välistamine võimaldas vältida vääritimõistmist seoses selle ettevõtja vastutusega rikkumise eest.

75 Seejärel, mis puudutab Pometoni väidet, et eelkõige kokkuleppeotsuse punktis 29 mainis komisjon kokkuleppemenetluse poolte ja Pometoni vahel sõlmitud „kokkulepet“ (*agreement*) ning kvalifitseeris Pometonile süüks pandava käitumise, siis tuleb märkida, et nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 67, 81 ja 82 õigesti märkis, ei ole komisjon kokkuleppeotsuses mingil moel kvalifitseerinud Pometoni konkurentsivastast käitumist. Vastupidi, see institutsioon piirdus selle ettevõtja käitumise mainimisega faktiliste asjaolude kirjelduses. Lisaks, vastupidi Pometoni väidetele vältis komisjon sellega seoses sõna „kartell“ kasutamist.

76 Neid asjaolusid arvestades võis Üldkohus õigusnormi rikkumata leida eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktis 103, et komisjon võttis piisavalt sõnastuslikke ettevaatusabinõusid. Nimelt näitas see institutsioon üles vajalikku sõnastuslikku ettevaatlikkust, tuues välja asjaolu, et ta ei pea tegema otsust Pometoni osalemise kohta väidetavas kartellis, mitte üksnes selleks, et vältida – nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 76 ja 84 märkis – Pometoni vastutuse kohta tahtliku või isegi lõpliku otsuse tegemist, vaid vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 63 viidatud kohtupraktikale mis tahes eelotsust selle vastutuse kohta, olgu see kasvõi potentsiaalne.

77 Teisena, mis puudutab kokkuleppeotsuses Pometonile tehtud viidete vajalikkuse hindamist, siis tuleb meenutada, et hübriidmenetluses, mille tulemusel võetakse vastu järjestikused otsused, peab komisjon – kelle tegevust Üldkohus kontrollib – hoiduma sellest, et ta edastaks selle otsuse suhtes sellise kolmanda isiku nagu Pometon osaluse kohta rohkem teavet, kui on vajalik selle otsuse adressaatide vastutuse tuvastamiseks (vt analoogia alusel 5. septembri 2019. aasta kohtuotsus AH jt (süütuse presumptsioon), C-377/18, EU:C:2019:670, punkt 44).

78 Käesoleval juhul märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 77, et tuleb kontrollida, kas kokkuleppeotsuses sisalduvaid viiteid Pometonile võib pidada vajalikuks, et esitada kõnealuse kartelli aluseks olevate asjaolude võimalikult täielik kirjeldus.

79 Selles kontekstis märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et mis puudutab hübriidmenetlust, mille tulemusel tehti üksteise järel kaks otsust, siis võivad kokkuleppeotsuses tehtud viited Pometoni teatud tegevusele olla „objektiivselt tarvilikud kartelli kui terviku aluseks olevate asjaolude kirjeldamisel“. Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 81–83 leidis Üldkohus eelkõige, et neid viiteid sisaldavad põhjendused ei anna selle ettevõtja tegevusele mingit õiguslikku hinnangut, arvestades komisjoni võetud sõnastuslikke ettevaatusabinõusid. Kohtuotsuse punktides 88 ja 89 lükkas Üldkohus tagasi Pometoni argumendid, mille kohaselt ei olnud viited sellele ettevõtjale vaidlusaluse otsuse põhjendustes 31 ja 37 vajalikud.

80 Argumendid, mille Pometon apellatsioonimenetluses esitas, ei sea neid hinnanguid kahtluse alla.

81 Esiteks, kuigi Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 79, et viited Pometonile võivad olla objektiivselt tarvilikud kartellikokkuleppe kui terviku asjaolude kirjeldamisel, edastades seejuures paindlikuma kriteeriumi kui see, mis on nõutud käesoleva kohtuotsuse punktis 77 viidatud kohtupraktikas, nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 79 ja 80 siiski selgelt, et Üldkohus ei teinud mingit järeldust nende viidete objektiivse tarvilikkuse kohta, ja et ta vastupidi analüüsis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 85 ja 88 nende viidete vajalikkust EIK 27. veebruari 2014. aasta kohtuotsuse Karaman *vs*. Saksamaa (CE:ECHR:20140227JUD001710310, § 63) alusel.

82 Teiseks, kuna Pometon vaidlustab teda puudutavate viidete vajalikkuse hindamise, siis tuleb täpsustada, et ta kritiseerib üksnes vaidlustatud kohtuotsuse punktis 89 sisalduvat hinnangut teda puudutavale viitele kokkuleppeotsuse põhjenduses 31.

83 Selles põhjenduses märkis komisjon, et „[k]ontaktid Pometoniga jätkusid kuni 16. maini 2007, mil Pometon müüs oma […]abrasiivide sektoris tegutseva üksuse Winoale ja lahkus turult“. Nimetatud põhjendus paikneb kokkuleppeotsuse neljandas peatükis „Sündmuste kirjeldus“ ja täpsemalt selle peatüki esimeses osas „Tegevuse laad ja ulatus“, mis algab selle otsuse põhjenduses 26 viitega Erwini, Winoa, MTSi, Würthi ja Pometoni vahelistele sagedastele kontaktidele. Selle otsuse põhjenduse 32 kohaselt muutsid teised kartelliosalised 2007. aasta suvel ehk pärast 16. maid 2007 vanametalli lisatasu. Pometoni mainimine sama otsuse põhjenduses 31 võimaldas seega selgitada selle tegevuse arengut, mida on ette heidetud otsuses käsitletud teistele kartelliosalistele.

84 Seega leidis Üldkohus õigusnormi rikkumata, et selle viite eesmärk oli üksnes täpsustada selle kartelli ajalist arengut, milles osalemist tunnistasid kokkuleppemenetluses osalenud neli ettevõtjat, ning leidis sisuliselt, et see oli vajalik.

85 Kolmandana, mis puudutab Pometoni väidet, et komisjon on kokkuleppeotsuse põhjendustes seda tegevust õiguslikult kvalifitseerinud, siis tuleb tema argumendid käesoleva kohtuotsuse punktis 75 esitatud põhjusel tagasi lükata.

86 Viimasena, mis puudutab Pometoni argumente, mis käsitlevad käesoleva kohtuasja võrdlust Üldkohtu 10. novembri 2017. aasta kohtuotsuse Icap jt *vs*. komisjon (T-180/15, EU:T:2017:795) aluseks olnud juhtumiga, siis piisab, kui meenutada, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 66 viidatud

kohtupraktikast, sõltub küsimus, kas komisjon rikkus süütuse presumptsiooni, igas juhtumis tehtud kokkuleppeotsustest, sealhulgas nende põhjendustest, ning konkreetsetest asjaoludest, milles need vastu võeti.

87 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et esimene väide tuleb osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Teine väide

Poolte argumendid

88 Pometon märgib oma teises väites sisuliselt, et Üldkohus rikkus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 129–160 õigusnorme, kui ta kohaldas valesti tõendamiskoormist puudutavaid põhimõtteid ega kohaldanud süütuse presumptsiooni põhimõtet. Ta väidab samuti, et nimetatud kohtuotsus on selles osas vastuoluline või ebapiisav.

89 Esimesena märkis Üldkohus selle kohtuotsuse punktides 129–147, et vaidlust ei ole asjaolude ja vastutuse küsimuses, mille Pometon oli siiski esimeses kohtuastmes esitatud hagis vaidlustanud. Pometon viitab selles osas hagiavalduse teatud konkreetsetele punktidele.

90 Teisena väidab Pometon, et Üldkohus tuvastas selle kohtuotsuse punktides 142, 144 ja 145 tema osalemise kartellis oletuste või hinnangute alusel, mis põhinevad teatud sündmuste mõistlikul või tõenäolisel laadil. Nii toimides eiras ta kohtupraktikat, mille kohaselt esiteks ei saa ettevõtja osalemist kartellis tuletada spekulatsioonidest, mis on tehtud ebatäpsete tõendite põhjal, teiseks peavad tõendid olema piisavalt usutavad, täpsed ja kokkulangevad, et põhjendada kindlat veendumust, et hageja osales kartellis, ja need peaksid võimaldama jõuda järeldusele, et rikkumine on väljaspool igasugust mõistlikku kahtlust, ja kolmandaks, et kui kohtul on kahtlus, tuleb seda tõlgendada ettevõtja kasuks.

91 Komisjon väidab, et teine väide on vastuvõetamatu osas, milles see puudutab faktilistele asjaoludele antud hinnanguid, see on suunatud vaidlusaluse otsuse vastu ning osaliselt korratakse argumente, mis esitati esimeses kohtuastmes esitatud hagi teise väite põhjendamiseks. Igal juhul on see väide põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

92 Kõigepealt tuleb märkida, et teises väites leiab Pometon sisuliselt, et Üldkohus rikkus õigusnorme nende põhimõtete kohaldamisel, mis reguleerivad konkurentsiõiguse valdkonnas toime pandud rikkumiste tõendamiskoormist, ja rikkus tal lasuvat põhjendamiskohustust. Kuna see väide tõstatab õigusküsimusi, mida Euroopa Kohus võib apellatsioonimenetluses kontrollida, on see vastuvõetav.

93 Tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 129–160 hindas Üldkohus Pometoni argumente, millega ta soovis vaidlustada tõendeid tema osalemise kohta kartelli esimeses osas, mis puudutas vanametalli lisatasu arvutamise meetodit.

94 Sellega seoses tõdes Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 129, et Pometon ei seadnud kahtluse alla tema „algset vastutust“ kartelli selles osas, kuna ta osales vanametalli lisatasu arvutamise meetodit puudutava kokkuleppe sõlmimises ja selle kokkuleppe ettevalmistamises. Ta leidis selle kohtuotsuse punktides 132–147, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt, et vanametalli lisatasu oli kartelli liikmete vahel automaatselt kohaldatav. Seda automaatsust ja toimiku materjale arvestades lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 148–159 tagasi Pometoni argumendid, mille kohaselt

osalemine kohtumistel ja muudes kontaktides oli vajalik kartelli esimese osa rakendamiseks alates 2004. aastast. Neid asjaolusid arvestades järeldas Üldkohus sama kohtuotsuse punktis 160, et Pometoni osalemine selles osas oli täielikult tõendatud.

95 Esimesena tuleb tõdeda, et nii toimides põhjendas Üldkohus õiguslikult piisavalt oma hinnangut argumentidele, mille Pometon talle esitas. Sellest järeldub, et Pometoni argumendid põhjenduste ebapiisavuse või vastuolulisuse kohta, mida ei ole pealegi kuidagi tõendatud, tuleb põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

96 Teisena, mis puudutab väiteid õigusnormide rikkumise kohta konkurentsiõiguse valdkonnas tõendamiseeskirjade kohaldamisel, siis tuleb esiteks märkida, et Pometoni argumendid, mille kohaselt Üldkohus leidis vääralt, et teatud faktilisi asjaolusid ja „vastutust“ ei olnud vaidlustatud, tulenevad vaidlustatud kohtuotsuse osalisest ja väärast tõlgendamisest.

97 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 129 märkis Üldkohus küll, et Pometon „ei sea kahtluse alla oma algset vastustust kartelli esimeses osas“, mida kontekstiväliselt võiks mõista nii, et Üldkohtu hinnangul ei vaidlustanud Pometon oma vastutust ja seega kartellis osalemist. Kohtuotsuse punktidest 129–160 tervikuna ilmneb siiski selgelt, et Üldkohus soovis punktis 129 tõdeda, et Pometon ei vaidlusta iseenesest asjaolu, et ta aitas kaasa vanametalli lisatasu süsteemi loomisele, mitte seda, et ta ei vaidlusta oma osalemist kartellis.

98 Lisaks, isegi kui oletada, et Pometon soovib Üldkohtule ette heita seda, et ta moonutas tema hagiavaldust esimeses kohtuastmes, tuleb märkida, et käesoleva väite raames viidatud hagiavalduse lõikudes vaidles Pometon üldsõnaliselt vastu oma osalemisele kartellis, seadmata siiski kahtluse alla oma osalemist 3. oktoobri 2003. aasta kohtumisel, mille käigus kehtestati vanametalli lisatasu arvutamise meetod. Pealegi kinnitas Pometon koguni oma osalemist sellel kohtumisel Euroopa Kohtule esitatud repliigis.

99 Teiseks, kuivõrd Pometon heidab Üldkohtule ette, et viimane eiras eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 142, 144 ja 145 kohtupraktikat, mis käsitleb tõendamiskoormist konkurentsiõiguse valdkonnas, siis tuleb märkida, et Üldkohus analüüsis selle kohtuotsuse punktides 132–147 komisjoni esitatud tõendeid nõuetekohaselt. Ta järeldas kõigist neist asjaoludest, et komisjon tõendas õiguslikult piisavalt vanametalli lisatasu automaatset kohaldamist.

100 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla asjaolu, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 142, 144 ja 145, millele Pometon konkreetselt viitab, kasutas Üldkohus nüansseeritud sõnastust, kasutades selliseid sõnu nagu „tõenäoline“ või „oletada“.

101 Nimelt kuuluvad vaidlustatud kohtuotsuse need punktid komisjoni toimikus sisalduvate dokumentaalsete tõendite hindamise hulka, millega Üldkohus sisuliselt kinnitas komisjoni esitatud tõendite kogumi vastavalt konkurentsiõiguse valdkonna rikkumiste tõendamist käsitlevale kohtupraktikale. Selle kohtupraktika kohaselt võib komisjon rikkumist tõendada objektiivsete ja omavahel kooskõlas olevate kaudsete tõendite kogumi abil, mis kogumis hinnates võivad muu ühtse selgituse puudumisel tõendada sellist rikkumist ja seda isegi siis, kui üks või teine nendest kaudsetest tõenditest üksi ei ole selleks piisav (vt selle kohta 26. jaanuari 2017. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Keramag Keramische Werke jt, C-613/13 P, EU:C:2017:49, punktid 50–52).

102 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teine väide põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Kolmas väide

Poolte argumendid

103 Kolmandas väites leiab Pometon, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 289–316 ja 373 rikkus Üldkohus esiteks tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni käsitlevaid eeskirju ning teiseks rikkus tal lasuvat põhjendamiskohustust, kui ta analüüsis väidetava rikkumises osalemise kestust.

104 Esiteks pööras Üldkohus tõendamiskoormise ümber, järeldades vaidlustatud kohtuotsuse punktides 308 ja 309, et salajaste kontaktide puudumine Pometoni ja teiste kartellis osalejate vahel ei võimaldanud järeldada, et Pometon katkestas oma osalemise kartellis, ja et Pometon ei viidanud ühelegi tõendile, mis võimaldaks eeldada, et salajased kontaktid olid hädavajalikud tema kartellis osalemise jätkamiseks. Nii toimides rikkus Üldkohus omaenda kohtupraktikat, mille kohaselt ei saa tõdemus, et puuduvad nii otsesed kui ka kaudsed tõendid, millest võiks järeldada, et rikkumine hageja osas katkes, muutuda asjakohaseks enne, kui komisjon on täitnud oma tõendamiskohustuse ehk esitanud tõendid, mis puudutavad ajaliselt piisavalt lähestikku aset leidnud asjaolusid, mistõttu mõistlikult saab möönda, et rikkumine vältas katkematult kahe konkreetse kuupäeva vahel.

105 Teiseks leiab Pometon, et arvestades selle kartelli tunnuseid, mis komisjoni sõnul loodi sagedaste, pidevate ja korduvate kontaktide kaudu, peaks asjaolu, et ta ei osalenud 12 kohtumisel, mis leidsid aset ajavahemikus 2005–2007 teiste kartelli liikmete vahel, viima järelduseni, et ta katkestas oma osaluse selles kartellis.

106 Selline järeldus kehtib seda enam, et teistes kohtuasjades möönis Üldkohus, et kartellis osalemine katkes, kui puudusid salajased kontaktid või ilmingud lühemal ajal kui üks aasta või 16 kuud.

107 Komisjon väidab, et kolmas väide on vastuvõetamatu, kuna Pometoni kartellis osalemise katkemise küsimus kuulub faktiliste asjaolude hindamise alla ja igal juhul on see põhjendamatu.

Euroopa Kohtu hinnang

108 Kõigepealt, mis puudutab kolmanda väite vastuvõetavust, siis ühelt poolt tuleb meenutada, et ehkki tõendamiskoormise jaotuse küsimus võib mõjutada Üldkohtu tuvastatud faktilisi asjaolusid, kujutab see endast õiguslikku küsimust (6. jaanuari 2004. aasta kohtuotsus BAI ja komisjon *vs.* Bayerer, C-2/01 P ja C-3/01 P, EU:C:2004:2, punkt 61). Sellest järeldub, et kuna Pometon heidab Üldkohtule sisuliselt ette seda, et viimane pööras ümber tõendamiskoormise seoses tema rikkumises osalemise kestusega, siis on see väide vastuvõetav.

109 Teiselt poolt, väites, et tema osalemine rikkumises oli katkenud, soovib Pometon saada uut hinnangut faktilistele asjaoludele, mis käesoleva kohtuotsuse punktis 50 viidatud kohtupraktika kohaselt ei kuulu Euroopa Kohtu pädevusse apellatsioonimenetluses. Järelikult on kolmas väide selles osas vastuvõetamatu.

110 Esiteks, mis puudutab selle väite sisulist põhjendatust selles osas, milles see tunnistati vastuvõetavaks, on Euroopa Kohus juba otsustanud, et konkurentsivastane tegevus või kokkulepe tuleb enamikul juhtudel tuletada teatud hulgast kokkulangevustest ja kaudsetest tõenditest, mis võivad, kui neid käsitleda koos, muu loogilise selgituse puudumisel tõendada konkurentsieeskirjade rikkumist (6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika).

111 Sellised kaudsed tõendid ja kokkulangevused ei võimalda kogumis hinnates kindlaks teha mitte ainult konkurentsivastase tegevuse ja kokkulepete olemasolu, vaid ka vältava konkurentsivastase tegevuse kestuse ja ajavahemiku, mil täideti konkurentsieeskirju rikkudes sõlmitud kokkulepet (6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 71 ja seal viidatud kohtupraktika).

112 Mis puudutab tõendite puudumist kokkuleppe olemasolu kohta teatavate kindlate ajavahemike osas või vähemalt selle kohta, et ettevõtja täitis kokkulepet teatava ajavahemiku vältel, siis tuleb meenutada, et asjaolu, et selliseid tõendeid ei ole esitatud teatavate kindlate ajavahemike kohta, ei takista rikkumise toimunuks lugemist nimetatud ajavahemikest pikema ajavahemiku jooksul, kui selline järeldus põhineb objektiivsetel ja omavahel kooskõlas olevatel kaudsetel tõenditel. Mitu aastat kestva rikkumise raames ei ole kartellikokkuleppe olemasolu seisukohast tähtis, et selle ilmingud on nähtavad erinevatel ajavahemikel, mis on üksteisest eraldatavad pikemate või lühemate ajavahemikega, kui selle rikkumise alla kuuluvatel erinevatel tegevustel on üksainus eesmärk ning need kuuluvad ühe ja vältava rikkumise koosseisu (6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

113 Samuti tuleneb kohtupraktikast, et ebaseadusliku algatuse vaikiv heakskiit, distantseerumata selle algatuse sisust avalikult või teavitamata sellest haldusorganeid, toob kaasa rikkumise jätkamise julgustamise ja muudab raskeks selle avastamise. See kaasosalus kujutab endast passiivset osavõttu rikkumises, mis võib kaasa tuua asjasse puutuva ettevõtja vastutuse (6. detsembri 2012. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).

114 Sellest kohtupraktikast tuleneb, et komisjon võib asuda seisukohale, et rikkumine või ettevõtja osalemine rikkumises ei katkenud, isegi kui tal puuduvad tõendid rikkumise kohta teatud kindlatel ajavahemikel, kui selle rikkumise osaks olevatel erinevatel tegevustel on üksainus eesmärk ja need võivad olla seotud ühe vältava rikkumisega ja kui asjaomane ettevõtja ei ole esitanud kaudseid tõendeid või tõendeid, mis näitavad vastupidi, et neil ajavahemikel rikkumist ei esinenud või ta ei osalenud selles.

115 Käesoleval juhul tuleb märkida, et vaidlustatud kohtuotsuse punktides 266 ja 267, mida käesolevas apellatsioonimenetluses ei vaidlustatud, tuvastas Üldkohus talle esitatud teise väite analüüsi tulemusena, et komisjon oli tuvastanud Pometoni vastutuse vaidlusaluse otsuse esemeks olevas ühes ja vältavas rikkumises, ilma et ta oleks selles staadiumis analüüsinud tema osalemise kestust selles rikkumises.

116 Viimati nimetatud küsimuses tõdes Üldkohus faktiliste asjaolude sõltumatu hindamise pädevuse alusel – ilma et seda apellatsioonimenetluses oleks vaidlustatud – oma kohtuotsuse punktis 304, et komisjon on tõendanud, et Pometon osales otseselt salajastes kontaktides seoses kartelli teise osaga 3. oktoobrist 2003 kuni 18. novembrini 2005 ning kahe kuu jooksul enne turult lahkumist 16. mail 2007, kuid sellel institutsioonil ei olnud ühtegi tõendit Pometoni konkurentsivastaste kontaktide kohta ajavahemikul 18. novembrist 2005 kuni 2007. aasta märtsini (edaspidi „kõnealune periood“).

117 Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 308 siiski, et arvestades kartelli eripära, st vanametalli lisatasu automaatset kohaldamist ja seda, et osalejate vahel ei olnud struktureeritud kontakte konkreetsete klientidega seotud kooskõlastamise elluviimiseks, ei võimalda Pometoni ja teiste kartellis osalejate vaheliste salajaste kontaktide puudumine kõnealusel perioodil asuda seisukohale, et Pometon oli katkestanud kartellis osalemise. Selle kohtuotsuse punktis 309 lisas Üldkohus, et Pometon ei esitanud ühtegi asjaolu, mis võimaldaks väita, et kartellis katkematuks osalemiseks olid salajased kontaktid vajalikud.

118 Eeltoodust nähtub, et Üldkohus esitas selgelt põhjused, miks ta leidis, et Pometoni osalemine ühes ja vältavas rikkumises ei olnud kõnealusel perioodil katkenud. Seega tuleb tagasi lükata Pometoni argumendid põhjendamiskohustuse rikkumise kohta.

119 Samuti nähtub vaidlustatud kohtuotsusest, et Üldkohus tugines oma hinnangus Pometoni rikkumises osalemise kestuse kohta kaalutlusele – mida käesolevas apellatsioonkaebuses ei ole vaidlustatud –, et esiteks oli komisjon õiguslikult piisavalt tõendanud salajasi kontakte Pometoniga enne ja pärast kõnealust perioodi, et teiseks oli vanametalli lisatasu kohaldamine automaatne ega nõudnud kontakte, ning et kolmandaks olid kartelli kaks osa tihedalt seotud. Üldkohus järeldas nendest asjaoludest sisuliselt, et komisjon võis asuda seisukohale, et Pometon osales katkematult ühes ja vältavas rikkumises kõnealusel perioodil, ilma et see mõjutaks viimase võimalust tõendada, et osalemine katkestati, kuna Pometon ei viidanud ühelegi asjaolule või argumendile, mis tõendaks, et see osalemine oli katkenud.

120 Seega ei rikkunud Üldkohus tõendamiskoormist käsitlevaid reegleid, kui ta leidis käesoleva kohtuotsuse punktides 110–114 meenutatud kohtupraktika alusel, et Pometon osales järjepidevalt talle ette heidetud rikkumises.

121 Kõigist eeltoodud kaalutlustest tuleneb, et kolmas väide tuleb osaliselt vastuvõetamatuse ja osaliselt põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

Neljas väide

Poolte argumendid

122 Oma apellatsioonkaebuse neljandas väites märgib Pometon, et Üldkohus eiras vaidlustatud kohtuotsuse punktides 365–396 võrdsuse põhimõtet ja põhjendamiskohustust, muutes talle määratud trahvi summat.

123 Pometon märgib, et Üldkohus määras selle trahvisumma kindlaks, kaldudes kõrvale meetodist, mida komisjon kasutas trahvide arvutamise suuniste punkti 37 alusel täiendava vähendamise määra kindlaksmääramiseks. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 376 ja eelkõige selle kohtuotsuse punktides 379–383, 386, 387 ja 390 välja toodud kolme teguri analüüsist tuleneb, et kuigi Pometonile süüks pandav rikkumine oli kergem kui Winoa oma, kohaldas Üldkohus Pometonile sama 75% vähendamismäära kui see, mida komisjon Winoale kohaldas.

124 Üldkohus kohtles seega ühtemoodi kahte erinevat olukorda, põhjendamata objektiivselt seda erinevat kohtlemist, rikkudes võrdse kohtlemise põhimõtet.

125 Pometon lisab, et Üldkohus möönis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 382 ja 386, et tema olukord on sarnane MTSi omaga, kelle trahvi vähendati 90%. Ainus asjaolu, mis neid kahte ettevõtjat eristab, on nende suurus, mis ei saa siiski iseenesest põhjendada olulist erinevust neile kohaldatud vähendamise määrades.

126 Seetõttu peaks Pometoni trahvi vähendamise määr olema 75% ja 90% vahel.

127 Komisjoni sõnul on väide vastuvõetamatu ning igal juhul põhjendamatu.

128 Komisjoni arvates on see väide vastuvõetamatu, kuna selle tagajärjel peab Euroopa Kohus tegelikult sisuliselt läbi vaatama Üldkohtu määratud trahvi, mis ületaks Euroopa Kohtule antud pädevust. Nimelt ei saa Euroopa Kohus õigluse kaalutlustel asendada enda hinnanguga hinnangut, mille andis Üldkohus

oma täieliku pädevuse raames trahvisummadele, mis on määratud ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest. See on nii seda enam, kui Üldkohus kasutas oma täielikku pädevust, et tagada ise võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine.

129 Sisulise osa kohta märgib komisjon, et pärast vaidlusaluse otsuse tühistamist tuli Üldkohtul – nagu ta meenutab vaidlustatud kohtuotsuse punktis 369 – määrata kindlaks sobiv summa trahvi põhisumma erakorraliseks kohandamiseks, võttes arvesse juhtumi kõiki asjaolusid.

130 Selles kontekstis tuleneb vaidlustatud kohtuotsuse punktist 376, et iga analüüsitud teguri puhul võrdles Üldkohus tegelikult Pometoni vastutust ja individuaalset olukorda teiste kartelliosaliste omadega. Komisjon leiab, et Üldkohus kasutas Pometoni rikkumises osalemise raskuse ja kestuse kriteeriume trahvi proportsionaalsuse tagamiseks.

131 Asjaolu, et Pometoni suhtes kohaldati madalamat vähendusprotsenti kui MTSi suhtes, ei ole piisav, et tõendada, et vaidlustatud kohtuotsuse põhjendused on õigusvastased ja vastuolulised. Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 390 nähtub nimelt, et Üldkohus tugines selles osas Pometoni käibele, mis ületab märkimisväärselt MTSi käivet, mistõttu ei olnud need kaks ettevõtjat sarnases olukorras, arvestades nende suurust ja seega nende vastavat rikkumises osalemise raskust. Komisjon märgib seega, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ettevõtja kogukäive üks, olgugi et ligikaudne ja ebatäiuslik näitaja ettevõtja suurusest ja majanduslikust võimsusest.

132 Komisjon on seisukohal, et võrdse kohtlemise põhimõtte järgimine nõuab, et võetaks arvesse kõiki ettevõtjat iseloomustavaid asjaolusid võrreldes teise ettevõtjaga, samas kui kahe karistuse vaheline otsene ja näitlik võrdlus ei ole asjakohane. Üldkohus ei rikkunud seega võrdse kohtlemise põhimõtet, kui ta kohaldas Pometoni trahvi põhisumma vähendamisele sama määra, mida kohaldati Winoale.

133 Sama määra kohaldamine nende kahe ettevõtja suhtes on seletatav ka sellega, et Winoa müük oli rohkem kontsentreeritud kui Pometoni müük. Komisjon esitab selle kohta apellatsioonkaebuse vastuse lisas B/2 tabeli, milles on toodud kokkuvõte tehtud arvutusest.

134 Lõpuks väidab komisjon, et Üldkohus põhjendas oma otsust trahvisumma kindlaksmääramise kohta õiguslikult piisavalt.

Euroopa Kohtu hinnang

– *Sissejuhatavad märkused*

135 Kõigepealt tuleb meenutada, et vastavalt ELTL artiklile 261 ja määruse nr 1/2003 artiklile 31 on Üldkohtul komisjoni määratud trahvide küsimuses täielik pädevus.

136 Üldkohtul on seega lisaks nende trahvide lihtsale õiguspärasuse kontrollile õigus asendada komisjoni hinnang enda omaga ja järelikult määratud trahv või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada (vt 22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punkt 124 ja seal viidatud kohtupraktika).

137 Samas ei saa Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses õigusküsimuste üle otsustades õigluse kaalutlustel asendada enda hinnanguga hinnangut, mille andis Üldkohus oma täieliku pädevuse raames trahvisummadele, mis on määratud ettevõtjatele liidu õiguse rikkumise eest. Järelikult ainult juhul, kui Euroopa Kohus leiab, et karistuse määr ei ole mitte ainult sobimatu, vaid ka niivõrd liigne, et see on ebaproportsionaalne, tuleb tal tuvastada, et Üldkohus on rikkunud õigusnormi trahvisumma sobimatuse tõttu (22. novembri 2012. aasta kohtuotsus E.ON Energie *vs.* komisjon, C-89/11 P, EU:C:2012:738, punktid 125 ja 126 ning seal viidatud kohtupraktika, ja 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Orange Polska *vs.* komisjon, C-123/16 P, EU:C:2018:590, punkt 115).

138 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab Üldkohus oma täieliku pädevuse teostamise raames järgima teatud kohustusi, mille hulgas on põhjendamiskohustus, mis on tal Euroopa Kohtu põhikirja artikli 36 alusel ja mida kohaldatakse Üldkohtule sama põhikirja artikli 53 esimese lõigu alusel, ja ka võrdse kohtlemise põhimõtte järgimise kohustus. Täieliku pädevuse teostamine ei saa konkurentsiõiguse rikkumises osalenud ettevõtjatele määratud trahvisummade kindlaksmääramisel kaasa tuua nende diskrimineerimist (18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punkt 77 ja seal viidatud kohtupraktika).

– *Neljanda väite vastuvõetavus*

139 Komisjon väidab, et neljas väide on vastuvõetamatu, kuna selles palutakse Euroopa Kohtul sisuliselt läbi vaadata Üldkohtu määratud trahvisumma.

140 Need argumendid põhinevad selle väite ekslikul mõistmisel.

141 Nimelt tuleneb selle väite toetuseks esitatud Pometoni argumentidest, et selle eesmärk ei ole õigluse puudumise või sobimatu laadi põhjustel seada kahtluse alla trahvisummat, mille Üldkohus talle oma täieliku pädevuse raames määras, mis käesoleva kohtuotsuse punktis 137 viidatud kohtupraktikat arvestades ei kuulu apellatsioonimenetluses Euroopa Kohtu pädevusse. Vastupidi, see väide tugineb selgelt sellele, et Üldkohus on rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet ja põhjendamiskohustust.

142 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 138 viidatud kohtupraktikat, on apellatsioonkaebuse selline väide vastuvõetav – vastupidi komisjoni argumentidele –, kui Üldkohus ise oma täieliku pädevuse teostamise raames määras kindlaks trahvisumma (vt selle kohta 18. detsembri 2014. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Parker Hannifin Manufacturing ja Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, punktid 77, 81, 85 ja 86).

143 Veel tuleb lisada, et ainult juhul, kui Euroopa Kohus nõustub käesoleva väitega, palub Pometon Euroopa Kohtul oma täielikku pädevust ise teostada. Sellega seoses tuleb täpsustada, et Euroopa Kohus võib määratud trahvi või karistusmakse tühistada, seda vähendada või suurendada üksnes siis, kui ta teeb ise lõpliku otsuse Üldkohtu menetluses olnud vaidluses (vt selle kohta 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

144 Eeltoodust tuleneb, et neljas väide on vastuvõetav.

– *Sisulised küsimused*

145 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 138, on Üldkohus oma täieliku pädevuse teostamisel kohustatud järgima oma otsuste põhjendamise kohustust ja võrdse kohtlemise põhimõtet.

146 Neid nõudeid tuleb järgida ka siis, kui Üldkohus kaldub kõrvale komisjoni koostatud suunistest trahvide arvutamise meetodi kohta, mis ei ole liidu kohtutele siduvad, vaid võivad neid oma täieliku pädevuse teostamisel suunata (vt selle kohta 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 90 ja seal viidatud kohtupraktika).

147 Vaidlustatud kohtuotsuses nõustus Üldkohus Pometonile määratud trahvisumma arvutamisel komisjoni hinnangutega, mille alusel arvutati kartellis osalenud ettevõtjatele määratud trahvid, välja arvatud nende hinnangutega, mis puudutavad trahvide arvutamise suuniste punkti 37 kohaldamist, mille kohaselt võib konkreetse juhtumi eripäradest või teataval tasemel hoiatava mõju tagamisest tingituna olla õigustatud, et komisjon loobub nendes suunistes esitatud trahvide määramise üldmeetodist.

148 Sellega seoses pidas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 376 ja 377 kohaseks võtta arvesse kolme tegurit, mis küll osaliselt kattuvad nendega, mida komisjon arvesse võttis, kuid võimaldasid tema arvates selgemini määratleda iga kartelliosalise rikkumise raskuse. Võrreldes Pometoni olukorda teiste kartelliosaliste omaga, analüüsis Üldkohus kõigepealt selle kohtuotsuse punktides 378–382 Pometoni individuaalset vastutust kartellis osalemise eest, seejärel kohtuotsuse punktides 383–387 seda, kuidas tema rikkumine konkreetselt mõjutas hinnakonkurentsi, ning lõpuks sama kohtuotsuse punktides 388–390 tema suurust, mis tuleneb selle ettevõtja kogukäibest.

149 Olles vaidlustatud kohtuotsuse punktides 391 ja 392 neid tegureid omavahel kaalunud, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 393, et Pometonile tuleb määrata erakorralise vähendamise määraks 75% trahvi põhisummast. Nagu väidab Pometon, on see vähendamise määr sama, mida komisjon kohaldas kokkuleppeotsuses Winoale.

150 Üldkohtu tuvastatud faktiliste asjaolude kohaselt, mida Euroopa Kohus apellatsioonimenetluses ei saa kontrollida, tuleb aga märkida, et Pometoni ja Winoa olukord on selle kohtu hinnatud tegureid arvestades erinev. Nimelt nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktides 382–384 ja 390 esitatud hinnangutest, et Pometonil oli Winoaga võrreldes „üldises plaanis piiratud roll“, tema osakaal rikkumises oli oluliselt väiksem kui Winoa oma ning tema käive ei moodustanud kolmandikkugi Winoa käibest.

151 Neid asjaolusid arvestades pidi Üldkohus esitama põhjused, miks olukordade erinevusele vaatamata oli võrdse kohtlemise põhimõttega kooskõlas see, kui Pometonile määratakse sama vähendamismäär kui Winoale.

152 Neid põhjendusi vaidlustatud kohtuotsusest siiski ei nähtu. Kuigi Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 391 ja 392, et erinevad vähendamise määrad, mida komisjon kokkuleppeotsuse adressaatideks olevatele ettevõtjatele kohaldas, ei olnud käesolevas asjas asjakohased Pometonile kohaldatava vähendamismäära kindlaksmääramisel, kuna need tulenesid arvutusmeetodist, millest ta kõrvale kaldus, ei esitanud ta põhjuseid, miks ta leidis, et tema valitud 75% määr oli kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõttega.

153 Järelikult tuleb esimese väitega nõustuda.

154 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb tühistada vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 2, milles Üldkohus määras Pometonile määratud trahvi summaks 3 873 375 eurot, ning resolutsiooni punkt 4, milles Üldkohus tegi otsuse kohtukulude kohta, ning jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.

Üldkohtule esitatud hagi

155 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu kohaselt võib Euroopa Kohus teha Üldkohtu otsuse tühistamise korral asja suhtes ise lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab.

156 Käesolevas kohtuasjas on see nii, sest Euroopa Kohtu käsutuses on kõik asjaolud, mis on hagi kohta otsuse tegemiseks vajalikud.

157 Siiski tuleb täpsustada Euroopa Kohtu kontrolli ulatust. Sellega seoses tuleb märkida, et arvestades käesoleva kohtuotsuse punkti 154, tühistati vaidlustatud kohtuotsuse resolutsiooni punkt 2, millega Üldkohus määras Pometonile määratava trahvi summaks 3 873 375 eurot. Seega on Euroopa Kohtu ülesanne analüüsida vaidlust üksnes trahvisumma vähendamise taotluse osas.

158 Seetõttu tuleb täieliku pädevuse alusel, mis on Euroopa Kohtule antud ELTL artikliga 261 ja määruse nr 1/2003 artikliga 31, teha otsus Pometonile määratava trahvi summa suhtes (vt selle kohta 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 87).

159 Siinkohal tuleb meelde tuletada, et kui Euroopa Kohus teeb oma põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause alusel vaidluses lõpliku otsuse, on tal oma täieliku pädevuse alusel õigus asendada komisjoni hinnang enda omaga ning selle tagajärjel tühistada määratud trahv või karistusmakse või vähendada või suurendada selle summat (21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punkt 88 ja seal viidatud kohtupraktika).

160 Määratava trahvi summa kindlakstegemiseks tuleb kohtul endal hinnata käesoleva juhtumi asjaolusid ja kõnealuse rikkumise liiki. See tegevus eeldab määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 3 kohaselt seda, et iga karistatava ettevõtja puhul tuleb arvesse võtta kõnealuse rikkumise raskust ning kestust, järgides muu hulgas põhjendamise, proportsionaalsuse, karistuste individualiseerimise ja võrdse kohtlemise põhimõtet, ilma et Euroopa Kohus oleks kohustatud järgima suunavaid norme, mis komisjon on oma trahvide arvutamise suunistes ette näinud, isegi kui liidu kohus võib oma täieliku pädevuse teostamisel suunistest juhinduda (21. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Galp Energía España jt *vs.* komisjon, C-603/13 P, EU:C:2016:38, punktid 89 ja 90 ning seal viidatud kohtupraktika).

161 Käesolevas asjas kavatseb Euroopa Kohus Pometonile määratava trahvisumma kindlaksmääramisel esiteks nõustuda komisjoni hinnangutega trahvi põhisumma kindlaksmääramisel, mille suurus on Pometoni toime pandud rikkumise kestuse ja raskuse alusel enne trahvide arvutamise suuniste punkti 37 kohaldamist hinnanguliselt 15 493 500 eurot. Lisaks asjaolule, et seda hinnangut ei ole vaidlustatud, tuleb asuda seisukohale, et Pometoni võrdse kohtlemise tagamiseks teiste kartelliosalistega võrreldes ei ole kohane seda muuta.

162 Teiseks, arvestades toimiku kõiki asjaolusid ja seda, et pooled ei ole seda konkreetselt vaidlustanud, kavatseb Euroopa Kohus samuti nõustuda Üldkohtu hinnangutega tegurite kohta, mis võeti arvesse täiendava vähendamise hindamisel, nagu on esitatud vaidlustatud kohtuotsuse punktis 376, ja selle kohta tehtud Üldkohtu võrdlevate hinnangutega kohtuotsuse punktides 378–390.

163 Ühelt poolt tuleneb nendest hinnangutest, et neid tegureid arvestades ja nagu märkis ka kohtujurist oma ettepaneku punktides 123, 124 ja 129, on Pometoni olukord üldiselt võrreldav MTSi olukorraga, kuna neil kahel ettevõtjal oli kartellis suhteliselt väike roll ja kuna nende kogu osakaal kartellis oli samuti proportsionaalselt väike, arvestades nende konkreetset müügiväärtust EMPs. Nende olukord siiski erineb, kuna Pometoni 2006. aasta kogukäive (99 890 000 eurot) on oluliselt suurem kui MTSi käive 2009. aastal (25 082 293 eurot), kusjuures tuleb täpsustada, et need aastad vastavad nende kartellis osalemise viimasele aastale.

164 Sellega seoses, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 125 ja nagu väidab Pometon, siis ehkki trahvisumma kindlaksmääramisel on lubatud arvesse võtta nii ettevõtja kogukäivet, mis on üks, olgugi et ligikaudne ja ebatäiuslik näitaja ettevõtja suuruse ja majandusliku võimsuse kohta, kui ka käibe seda osa, mis tuleneb rikkumise esemeks olnud kaupade müügist, mis võib seega näidata rikkumise ulatust (vt selle kohta 28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 257, ja 12. novembri 2014. aasta kohtuotsus Guardian Industries ja Guardian Europe *vs.* komisjon, C-580/12 P, EU:C:2014:2363, punkt 54), ei tohi sellele käibele omistada ebaproportsionaalset tähtsust võrreldes muude hindamiselementidega (28. juuni 2005. aasta kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, punkt 257).

165 Teiselt poolt, nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 150, on Pometon ja Winoa kõiki Üldkohtu hinnatud tegureid arvestades erinevas olukorras.

166 Selles olukorras ja arvestades juhtumi kõiki asjaolusid, tuleb asuda seisukohale, et nende asjaolude õigeks hindamiseks kohaldatakse komisjoni arvutatud põhisummale täiendavat 83% vähendamist. Sellest tulenevalt on Pometonile määratud trahvi summaks 2 633 895 eurot.

Kohtukulud

167 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 184 lõige 2 näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotamise.

168 Vastavalt kodukorra artikli 138 lõikele 1, mida kodukorra artikli 184 lõike 1 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste lahendamisel, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 138 lõikes 3 on siiski täpsustatud, et kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, võib Euroopa Kohus otsustada kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda.

169 Kuna käesoleval juhul rahuldati esiteks osaliselt Pometoni nõuded apellatsioonimenetluses, tuleb otsustada, et kummagi poole kohtukulud selles menetluses jäävad nende endi kanda.

170 Teiseks, kuna Üldkohtu menetluses on mõlema poole nõuded osaliselt rahuldamata jäetud, tuleb kummagi poole kohtukulud selles menetluses jätta nende endi kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu 28. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse Pometon *vs.* komisjon (T-433/16, EU:T:2019:201) resolutsiooni punktid 2 ja 4.**

2. **Jätta apellatsioonkaebus ülejäänud osas rahuldamata.**

3. **Pometon SpA-le komisjoni 25. mai 2016. aasta otsuse C(2016) 3121 final ELTL artikli 101 ja EMP lepingu artikli 53 kohase menetluse kohta (juhtum AT.39792 – Terasabrasiivid) artiklis 2 määratud trahvi summaks kehtestatakse 2 633 895 eurot.**

4. **Jätta Pometon SpA ja Euroopa Komisjoni kohtukulud nii käesolevas menetluses kui ka esimese astme menetluses nende endi kanda.**

Allkirjad